ГОДИНА XXV. На Цетињу, у суботу 31 августа 1896. БРОЈ 36.

Излази суботом.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на годину 4 ф., на по године 2 ф., на четврт године 1 ф.

За АУСТРО-УГАРСКУ, БОСНУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на годину 6 ф. на по године 3. ф. на четврт године 1 ф. 50 новч.

За све остале земље годишње 20 фран. у злату, на по године 10 фран., на четврт год. 5 фран.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се поштанском упутницом непосредно администрацији „Гл. Црног.“ на Цетиње, или отправништвима новина на коју драго пошту; у коме је наручиоце, може се претплатити код г. *Пера Рамадановића*, кнјаж. црн. агента у Котор а Дописи се шиљу уредништву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се: за сваку ријеч или за број од пет цифара по 3 новчића за први пут, а за сваки даљи пут по 2 новчића.

Његово Височанство Господар, желећи допунити у цијелој држави разред више-чланих (окружних) судова, највишим указом од 22. Јула ове године изволио је наредити ово:

1. Уза шест окружних судова који већ опстоје, основаће се нова четири окружна суда.

2. Сједиште ће нових судова бити: —

на Кчеву, за Катунску нахију или округ; —

на Ријеци, за Ријечку и Љешанску нахију; —

на Виру, за Црмничку нахију и; —

на Данилову Граду, за брдски округ или нахију, т. ј. за Бјелопавлиће и Пипере.

3. Лични ће састав овијех судова бити овај; у сваком ће бити: по један окружни капетан или предсједник; — по један члан или помоћник; — по један секретар; — по један писар. Од нижих чинова, један служитељ; а жандари према потреби.

4. Ови ће судови започети свој службени рад 15. Септембра ове године.

5. Извршење овога указа наложено је г. Министру Правде.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

ЦЕТИЊЕ, 30 августа

Нема сумње, најважнији догађај, што сада занима политички свијет, јесте путовање цара и царице руске по Јеврони. „Нико у Јеврони већ не сумња — вели главни петроградски лист, „Н. Времја“ — о благотворнијем посљедицама за општи мир, што ће имати ово путовање. Састанци руског цара са осталијем владаоцима могу се збити усљед осуства сваке интриге у њиховијем односима. Предстојећи ред свечаности, које су започеле у Бечу, наће се наставити у Бреслави, Копенагену, Балморалу, Шербургу и Паризу, јесте символ наступања епохе таквијех међународнијех односа, о могућности којијех трудно да је ко могао и помислити прије које године, када у оно знаменито доба, послије обновљења тројног савеза 1891, дође у Кронштат ескадра адмирала Жервеа, одакле започе зближење Русије и Француске. Свак знаде узроке, који су убједили континенталну Јеврону о потреби њезиној добријех међународнијех односа. Како изгледа, та је циљеј постигнута, па ни Инглеска не сматра већ да може стати на страни од општег споразума, који се постигао на пољу источнога питања. Аустро-угарска и њемачка штампа даје овоме путовању исту важност, коју и ми дајемо. Немамо повода очекивати, да ће друкчије писати штампа осталијех Јевропскијех држава. Прилике све више и више улијевају вјеру влада и народа у чврстоћу јевропскога мира. Само кривци крвавијех догађаја у Цариграду то не желе. Они се још радују, да ће порушити споразум држава у источном питању. Тој интриги треба учинити крај. Мир мора бити успостављен у отоманској престоници, Порта је обвезана да узме сходне мјере, да заузда мусулмански фанатизам. Ако Порта не узможе, државе ће се мерати латити друкчијих мјера. Но те мјере узеће се у споразуму свијех заинтересованијех влада, и њихова циљеј биће, да у турској престоници успоставе такав поредак, да ће Султан и отоманска Порта опет моћи нормално управљати државом.“

Покушај преврата и општега покоља у Цариграду, о ком су говорили наши брзојави у посљедњем броју, био је несмислен, управо дјело очајничко, које је турску престоницу залило новом хришћанском крвљу. Неколико Јермена бомбома и динамитом у рукама заузели су отоманску банку, и отолен пријетили, да ће се под њенијем рушевинама затрпати. То је разуздало турски фанатизам; и настаде убијање. У поноћи тек пошло је за руком г. Максимову, првом руском драгоману, да изведе преостале живе Јермене из банке, и да их поведе на један јахт под инглеском заставом. И војска и жандармарија је ред повратила. Не зна се поуздано, колико је поубијано: неко броји на стотине, а неко и на иљаде: на сваки начин то је дан био ужасан. Но споразум великијех сила разагнао је сваку опасност, што је и тај догађај могао изазвати. Порта је употребила најстрожије мјере, и мир је успостављен.

Овај споразум велесила у источном питању најбоље се огледа у рјешењу критскога питања. На Криту живи 240,000 Хришћана а само 38,000 Мухамедијанаца, једни и други исте грчке народности. Хришћани се ово седми пут лађају оружја, да се ослободе, и присаједине грчкој Краљевини; али споразум Јевропе захтијевао је да и овога пута положе оружје, доста повољнијем условима. Велесиле, које су узеле на себе толику одговорност, тражиле су од Порте за Крит потпуну аутономију, и Порта је попустила. Народној скупштини припада право иницијативе у законодавству односно унутрашње управе земље, располаже својијем сопственијем буџетом, у ком остају не само порези, што скупштине одобри, него и половина царинскијех прихода. Даље народна скупштина добива оружану силу, жандармарију, која ће јој на расположење стати, дочим турска посада на острву неће моћи прелазити 10,000 људи.

Велесиле ће преко својијех конзула у Канији пазити, да ова права уступљена Крићанима не остану мртво слово, као што је била Халепска конвенција, која је много мање Хришћанима уступала.

Тако, пошто су Хришћани у великој већини, они ће управљати овијем богатијем острвом; и одиста, заборављајући што су до сада трпјели од мањине мухамеданске, неће јој се свети, него ће гладати да своју истурчену браћу по крви и језику задобију великодушношћу, па да живе у међусобном миру као браћа.

† КЊАЗ ЛОБАНОВ-РОСТОВСКИ.

Одавна није смрт једног дипломате учинила у политичком свијету тако огроман утисак, као што је учинила непадна смрт кнјаза Лобанова, руског министра иностранијех дјела. Утисак овај може се у многоме сравнити са утиском, што је прије двије године учинила смрт Александра III-га.

Младоме Цару Николи кнјаз Лобанов је био десна рука, и кроз ово кратко вријеме, непуне двије године, стекао је име и оставио га у историји, какво није још ни један руски министар иностранијех дјела. Без изазивања он изводи Русију у акцију, и у Азији и на јевропском истоку врши се њена воља, која одговара рускијем интересима, и све континенталне државе окупљају се около Русије, противу које стоји сама Инглеска.

Али доста би било, што је за вријеме његово нестала она мутљавина на Балкану, што нам је свалило тешки терет, који нас је притискао, те одахнусмо и данас мирније гледамо у будућност.

Кнјаза Лобанова је срећа послужила, да он први дјелом покаже Русији, што она може, и у томе је велика накнада за његов губитак, јер ма који руски дипломат дошао на његово мјесто, неће моћи да не настави истијем правцем руковођење руске политике.

Петроградско „Н. Времја“ поводом ове смрти вели:

„Непадна смрт кнјаза Лобанова изазваће у иностраној штампи мноштво нагађања о посљедицама, што може имати на ток јевропскијех ствари овај жалосни догађај. С великијем именом даровитога руководитеља иностране руске политике скончан је цио ред успјеха ове политике.

ЛИСТАК „ГЛАСА ЦРНОГОРЦА.“

„СЕОБА СРБА“

слика Паје Јовановића.

Тежња модерних сликара за проналаском новога „изразнога средства“ није нова, нити ће икада престати. На руинама старе сликарске школе, та тежња изгледа као влажна маховина, која очекује прву сунчану жегу, да је сасуши. Њена струја одниједа је многе таленте на странпутицу и они нам отуда, као сумануги утопљеници, износе своја неприродна и одвратна дјела, очекујући Рафаелов успјех! Не један пут, већ толико пута, налазиле су слике таквих сликара угледна мјеста у првим умјетничким изложбама. У тежњи за оригиналношћу они износе контрасте свему; малају, н. пр., боју меса зелено и уживају гледајући поворку дилетаната модерног сликарства како им величају оригиналност. Било је једно доба, кад су малали боју меса љубичасто.

У тој струји модерног сликарства јавља се и Паја Јовановић. На њега су све те појаве модерних сликара утицале, само као тежња за оригиналношћу, а не и као зараза. Он је увидио код многих од њих оскудицу богатства продуктивности, али је стекао увјерење, да је и на томе пољу оригиналност Арарат, на коме се, кроз потоп нових струја модернога правца, заустављају сви бродови, које струја није разлупала. И његов поглед са тежњом за оригиналношћу заустависе маркантни типови Арбанаса и Црногораца. Из њихова живота вашао је Паја масу нових мотива, које је до тад сликарска кичица неопажене остављала. Тај нови извор, кроз технику модерне школе, која је једини епохални појав нових тежња на пољу сликарства, дао је његов Двобој, Игричицу, Дједу са унуком, Крчмарицу Јању и друге. Ти су радови скренули на се пажњу умјетника, а творца њихова истакоше у ред првих модерних сликара. То бјеше његов жанр, његова оригиналност, у руху пластичнога колорита модерне технике. Ти минијатурни радови задивљавали су нас, јер имају у себи психичне студије, поезије и умјетничке израде. Оне живом пластиком истичу умјетничку лакоћу рада, под којом се, необичном вјештином, прикрива уморна пипавост, око минијатурних фигура. Сјећајући се таквих његових радова, нами је уливала зебњу вијест: да је Паји Јовановићу повјерена израда велике слике Сеобе Срба под Арсенијем Чарнојевићем; бо јали смо се само за то, што се умјетник тим радом први пут удаљује од својих минијатура и својих арбанашких типова.

Кад смо ступили у трапезарију сталисмо пред слику Паје Јовановића. То је та „Сеоба Срба“, пред којом се мора задовољити историк, посматрајући тачно појмљени догађај и вјерно оцртане типове; то је та „Сеоба“, која мора задовољити свакога Србина, јер му је сликар оцртао прадједове, не као одпане синове скитница, већ као снагу, као богатство; то је та слика, која мора свакога умјетника задовољити, јер ће у њој наћи умјетнички заступљено све сликарске услове.

Сликар је сасвим тачно појмио сеобу народа и умјетничким радом представио његово повлачење испред насиља. Ал' тај народ, ступајући на туђе земљиште, не уображава, да је тиме стресао бреме јадова, нити да га у тој туђини очекују загрљаји вјечне среће и мира. Кроз први освит те полуслободе, он види далеку будућност, предвиђа можда далеку судбу, и разгања сањалачке мисли. Све, што је од свога имања могао понијети, тај народ носи собом у туђину. Одјевен, оружан, храбар са силним живим благом и стоком, долази даклен са оружјем, да се, као војник савезник, бори и овдје за крст часни и слободу златну, долази са оруђем, да се, као вјеран грађанин, својом муком и својом руком храни.

Ми стајасмо пред том сликом и осјећасмо у души далеку Србинову прошлост, осјећасмо силину умјетничке маште — дивисмо се дјелу...

Потонуо у дубоке мисли јаше лагано Патријарх Арсеније Чарнојевић. Његово лице и најобичнијем лајику, својом мудром збиљом, заустављ пажњу, и, без икаквог театралног става и израза, истиче се као центар цијелога догађаја. На томе је лицу изражена одлучност, мудрост, храброст и потајна забринутост. Он чује ријечи Ђака Исаије, који лијево, поред њега, јаше, али, остављајући брдовиту Србију и ступајући „у долину, која се развила к'о мисао заљубљене душе“, он осјећа дубину збиље свога позива. Исаије разложном мимиком доказује нешто, али ипак, питајућим погледом, очекује од Патријарха потврду своме разлогу. Тај одговор мора бити важан, јер је скренуо пажњу калуђера, који десно поред Патријарха пјешачи. И као да ће забринути вођ народа свога судећи по ситуацији у којој се налази он и народ, коју интелигентан Србин може лако разабрати знајући историјски чин, да отпочне одговор свој ријечима сличним онима Владике Данила (Горски Вијенац, 1847., стр. 20.):

„Ништа ми се немоје чудити
Што ме црне растезају мисли.
Што ми срца кипе са ужасом.
Ко на брдо, ак' и мало стоји,
Више види но онај под брдом —
Ја повише нешто од вас видим,
То је срећа дала, ал' несрећа —“

Слути добри пастир можда клетву слијепога гуслара, на ком остаје остали народ у оним крајевима (Маркова Сабља, 1872., стр. 24.):

„Зар да Србин Србљу напушта? —
Натраг, браћо! — Куд сте нагли?
Боље вам је изгинути
У земљици, што вас роди;
Но тешта се по туђини
Од немила до не драга!
Натраг, браћо! —
Земља ће вас ова клети;
У њој леже праотаца
И дједова кости свете!
Колевка је ваша ово,
И гробница нек вам буде!
Оташтво вам нуде ново? —
О, страшно је, браћо мила,
Остављено изгубити,
Обећано не добити!
А у туђем ко се нађе јату,
Тај је туђин и рођеном брату!
Натраг, браћо! — Зар ме не чујете? —
Бог би дао, да с' не покајете!“

Ту тешку клетву као да осјећа вођ народа свога, „ал' јест нешто што га даље креће.“

„Поднијете много, — ал' будите људи,
Надом и стрпљењем челичите груди.
Борите се мушки за светиње рода;
Борбом расте снага, борба носи плода.
Будете ли сложни дјецо моја мила,
Наудит' вам неће ни паклена сила!
Иди'те, дјецо, иди'те, — нек вас срећа прати!
Томе туђем свјету ваља наук дати:
Да није све племство у прашноме гробу,
Но и „племство срца“ да је дато Србу;
А то племство више од онога вреди,
Јер преживи срећу, дотраје у бједи.

Ови успјеси трудно да су свуда годили јевропскијем дипломатима, чије су политичке интриге обарали, које су биле управљене особито противу Русије. Сада треба очекивати нагађања, како ће утицати смрт књаза Лобанова на даљи развој у правцу, који је као тако отворен и чврст покојни министар руској политици. Западно-јевропској публици треба ће времена, док се убједи, да тешки губитак, што је изненада претрпјела наша отаџбина, неће утицати на даљи ток догађаја, које толикијем нестрпљењем Јевропа данас чека. Али ми Руси, не можемо ни имамо посумњат ни један минут. У међународнијем односима неће бити никакве промјене правца, који је Русији донио прву улогу у јевропском конперту. Тијем правцем ће наша влада поћи даље, имајући у виду обезбјеђење јевропског мира. Предстојећи политички догађаји неће измијенити ни мрве карактера, који им је раније опредјелио руски Цар. Они, који за границом о томе сумњају брзо ће увидјети, да су на погрјешном путу, и схватиће, да су јако похитали веселити се или страховати, гледајући својијем очима на нашу извањску политику. У основи ове политике лежи идеја тако опипљиво плодотворна, да њезин даљи развој не само да не може бити заустављен, него ни закашњен смрћу једног или другог државног радника, ма како велика била његова лична достојанства и способности. Овијем убјеђењем проникнути се неће шкодити иностранијем владама и политичкијем круговима, јер иначе могу себи створити сасвијем лажне погледе на политичка питања, која тако живо интересирају јевропску публику, и у којијема је историјском судбом Русија позвана, да игра прву улогу државе, која је одлучила да обезбједи мир образованијех народа.

Петроградске „Новости“ пишу:

Особито је овај тужни догађај поразио француско јавно мњење. У Француској боље него игдје могли су оцијенити сјајне врлине покојног министра, његов велики ум, смотреност, хладнокрвност и миротољубије, јасно схваћање постављене циљеви и средстава потребитијех да се та циљ постигне. Жалећи смрт књаза Лобанова, главни француски листови изражавају, да се његовом смрти неће промијенити политика Русије, јер она потиче од самога Цара. То је потпуно правилан поглед француске штампе. Министар иностранијех дјела у Русији само извршује највишу цареву вољу. Ипак, без обзира на непромјенљивост руске политике, коју условљавају положај ствари у Јевропи и интереси Русије, личност министра имала је и имаће огромни значај, као ти личност главног помоћника Царева и главног руководитеља руске дипломације. Дипломација је прије свега вјештина, и то вјештина врло трудна. Покојни књаз А. Б. Лобанов био је умјетник-дипломат, он је умио извлачити из ове умјетности такве ефекте, да га је стари Бисмарк, који пажљиво све прати што се збива у Јевропи, признао ка правога мајстора у своме послу. Таквог умјетника-дипломату биће трудно замијенити, и ако ми имамо даровитијех и искуснијех дипломата.

Покојни књаз Лобанов припадао је оној сјајној плејади рускијех дипломата, који су у свом раду имали пред очи свјетску улогу Русије. За то је он умио свако питање ставити на своје мјесто. Тако, на примјер, историја ће му признати особиту заслугу, што је он дигао с дневног реда бугарско питање. На првом кораку показао је широки поглед, на прво мјесто били су истакнута крупна свјетска питања, према којима је ишчезавало мало бугарско питање. Ово умјети ставити свако питање на своје мјесто не припада свакоме дипломату.

Ето зашто и за Русију и за Француску ненадни губитак постаје особито тежак. Без сумње, политика руска остаје непромјенљива, но оће ли брзо наћи обје државе таквог пријемника покојном министру, који ће као он умјети у тако кратко вријеме постизавати такве успјехе?

Књаз Лобанов преминуо је на ивици већ свршенијех подвига и новијех важнијех дјела, која су Русија и Француска од њега чекале. Он је преминуо у том моменту, кад су на дневни ред дошла озбиљна политичка питања, кад је тек руски Монарх отпочео заграничо путовање. Али ћемо се надати, да ће сјајни почетци покојног министра бити испуњени, да ће сјемена, што је он посијао, узрасти и плодове донијети.

Новосадски „Браник“ пише:

Геније Русије стоји и плаче над скрињом јодлога од најбољих Руса, над скрињом кнеза Алексија Борисовића Лобанова-Ростовског. Био је то један од највећих државника и најспобнијих дипломата руских, један од највећих Словена и највјернијих слугу господара својих. Није то био државник и дипломата обичнога кова, већ државник дубока знања, богата искуства и широка погледа — државник, који је и поред својих многих и тешких послова државних доспијевао, да се с успјехом бави науком и вјештинама, државник, који је и у сјају и госпоству своме остао скроман и смјеран.

И ако ће се историја Русије морати зауставити пред именом Лобанова, и Клио златним словима записати заслуге његове, које је стекао на разним пољима државнога живота Русије за народ и отаџбину, престо и цареве своје, а особито заслуге, које је стекао на дипломатском пољу, проведавши дуг низ година ван своје отаџбине, као посланик силне царевине на страним дворовима — историја ће ипак морати рећи, да је Лобанов своју величину и душе и ума показао за оно кратко вријеме, док је био министар спољашњих послова велике словенске царевине. Његово кратко министровање било је ипак довољно дуго, да речито покаже мудрост његову, која се огледа у своме правцу, којим је Лобанов ишао у спољној политици Русије.

Ако је владавина цара Александра III. и министровање Гирсово означавало преломе у државноме животу Русије, а по наособ у спољној политици, ако су и у то вријеме пале спреме које су учињене, да Русија изведе мисију, коју јој је Историја одредила, онда је њиховим послѣдницима, а особито кнезу Лобанову суђено било, да на ономе темељу који је ударио Цар-Миротворац и његови савјетници, а помоћу спреме, коју су они са толиком славом и успјехом извели — да на том темељу, са том спремом учврсте нов правац, да наставе и доврше дјело Цара Миротворца.

Свјестан дакле силе и задатка Русије, а вођен традицијама руске политике и духом Цара-Миротворца, Лобанов је свој задатак извршио часно и успјешно. Отуда је и извојевао онај положај, који Русија данас заузима у Европи. Тај положај није дјело краткога времена. Он је послѣдица рада и труда покојнога цара, а Лобанов је знао, да тај рад и труд, и његове успјехе вјешто употреби у корист Русије и њене задаће. У томе лежи успјех његов, у томе лежи слава, коју је и за кратко вријеме свога министровања стекао. А тај се положај Русије осјећао и цијенио од Темзе до Тихог Океана.

У томе се раду Лобанов није дао збунити ни једним од оних силних „питања,“ која су искреавала за вријеме његове владе. Позната је улога Русије у кинијско-јапанскоме рату, у јерменскоме, мисирскоме и источноме питању. Свуда је увијек Русија триумфовала, јер она је сваки покрет и свако питање знала да збије у оне границе, и у онај колосјек, који је годио њезиним интересима, или се бар није с њима косио. И ако се улога Русије често чинила, а особито у послѣдње вријеме, као неким парадоксом, не треба сметати с ума, да је она монентано и вршила можда улогу неприродно, али је таково играње улоге било у интересу крајњега циља њене историјске задаће. У томе је и у тој вјештитини Лобанов био ненадмашан, а у томе и лежи његов значај, његова величина, циљ никада није губио из вида, а а средства је бирао према приликама, те их је умио извртити у своју корист.

Но поред тога Лобанов није никада заборављао ни то, да је Русија словенска држава. Отуда се он трудио да створи, и створио је савез балканских држава под моралним окриљем Русије. А да ту задаћу, коју има Русија према себи и Словенству, што сигурније ријеши, он је учврстио савез са Француском и није никада ништа пропустио да употреби, да ослаби противнике Русије и Словенства.

Спољна политика Русије и њезин природан правац учвршћен је, а дјела и успјеси те политике већ данас говоре, колико је Лобанов допринио, што се тај правац учврстио, и што је Русија на пољу спољне политике постигла толике славне успјехе.

Лобанов није више међу живима, али живе и живјеће дјела његова, споменици мудрости и величине његове, Русија и Словенство осјећа већ успјехе рада његова, а у успјесима гледа одсјај оних врлина, које су га красиле као државника. Рад његов и успјеси рада подигли су споменик имену његову.

Смрт Лобановљева велики је удар за Русију, чија се тежина осјећа сад нарочито за то, што је та смрт дошла из ненада и у невријеме. Но силна ће Русија наћи Лобанову замјеника, који има пред собом пут утрвен, пут озарен свјетлошћу велике идеје једне, којој је и покојни кнез служио са толико вјештине и мудрости, служио са толико славе и успјеха!

Биоградски „Одјек“ пише:

Вођ руске спољне политике, у извјесном смислу још више — вођ јевропске спољне политике, као што један угледни бечки лист рече, Кнез Лобанов Ростовски, изненадно је умро на путу, у пратњи свога младога суверена, у повратку из Беча, на станици Шепетовка.

Овај изненадни глас о смрти кнеза Лобанова прохујао је Јевропом брзином електричне струје као — гром из ведра неба. Ко само за часак помисли на садашњу политичку ситуацију у Јевропи, ко само за тренутак погледа на онај моћан и завидан међународни положај Русије, о чије се пријатељство и добре односе данас отимљу сви, без разлике, осим једине Инглеске — тај ће одмах лако и брзо појмити сву важност, која се у цијелој Јевропи овом изненадном, жалосном догађају даје.

Кнез Лобанов је, за кратко вријеме свога министровања, успио, да својој великој отаџбини прибави неколико сјајних успјеха, који су њен углед знатно дигли и њено пријатељство жељеним и потребним учинили и онамо, гдје се приђе мислило, да га не требају. Иза слабога и оболѣлога Гирса дошав на управу руске спољне политике, кнез Лобанов је знао брзо извести је на пут активнији. Његов долазак за рускога министра спољних послова осветио се, и осветио се скоро свуда. То није била само промјена личности. То је била и промјена тона у руској политици. Русија је за Лобанова говорила и одрешитије и одлучније, али је и ту одрешеност и одлучност умјела лијепо и вјешто спојити с једним финим тактом, који је руске успјехе чинио сношљивијим, или који такмацима и противницима није давао повода да шаљу жалбе на Русију.

Надмоћан положај у Китају, надмоћан положај и Цариграду, жеља сваке од сила тројнога савеза: да на добру ногу ставе добре односаје према Русији, продужено и поемтирано пријанељство с Француском, обрт у Бугарској — то су у кратко сведени плодови Лобановљеве спољне политике, која је, за кратко вријеме, Русији све то стекла без поремећаја општега мира у Јевропи. За вријеме Лобановљева управљања руском спољном политиком јавља се још један плод — заоштравање противности између Русије и Инглеске. Она се с дана на дан све више испољавала, и данас је она видија него икад до сад. Политика Лобанова као да је хтјела, да овог старог конкурента и такмаца руског усами. И она је у том до сад знатно успјела, потискујући је, у исто вријеме, с њених важних позиција, које је она одавно сматрала као своје.

И баш у тренутку, кад је ова, мора се признати, и активна и вјешта политика била у најживљем раду, да свој посао настави и нове ресултате припреми, њен предсједник и руководјa ненадно умире.

Прилике у Јевропи у том тренутку су тако важне, нагомилане електрине је тако много, питања, која, су на дневном реду, тако су и прешна и важна — да је заиста од највећега политичкога интереса за сву Јевропу, ко ће бити Лобановљев замјеник. Важност, пак, тога је за Русију у толико већа и знатнија, што већ задобијене успјехе треба одржати, и што се, послѣ једнога вишега тона и угледнијега положаја, свака омашка и погрешка јаче осјећа и осјетније дјејствује.

У царевој је руци, да новога савјетника и замјеника кнезу Лобанову нађе. Срећан избор први даје наде, да ће цар показати срећну руку и у избору другом. А у том срећном и вјештом избору савјетника својих, владаоцима и лежи онај значај и она заслуга, које они за своју заслугу могу имати. Ако је владалац у том срећне и умјетне руке, онда је он више

Такав племић слуша, што му правда вели,
Другоме не чини, што себи не жели:
Не отима туђе, ал' ни своје не да,
У човјеку сваком свога брата гле да,
Не ради к'о д-уги да бједан обеђа,
А одмах пореч, чим му сине срећа.“

Интелигентном човјеку, кад посматра историјску слику, пролијеђу кроз мисао догађаји и прије и послѣ онога чина и момента, који је сликар ухватио својом кичицом, и по томе суди, да ли слика представља збиља какав историјски чин. Кад се Србин добро удуби мислима у тај значајни историјски догађај, кад претури у глави све што је било и што је и данас с њим у свези, наћи ће у том изразу лица Патријархова и његових онде најближих момент, који карактерише ситуацију; у томе лежи поента, ту је обиљежен, ако хоћете, трагични момент судбоносног по Српство догађаја тога.

Тип Исаије Ђака, погођен је вјерно, судећи по оним живописима, који се по манастирима налазе.

Пред њима је путовођа — средовјечни хајдук, он је увио рањену десницу, свједочанство сво је храбрости. Огрнут је бугар-кабаницом, а на лијевом рамену, носи своју вјерну кремењачу. Лаким хајдучким кораком измакао је напријед, и нама се чинило, као да нам прилази, да нас, као већ познати нам тип Јовановићева жанра, упозна са овим великим дјелом умјетниковим. То је један од оних оригиналних Јовановићевијех типова, које на његовим радовима сријећемо; на овоме раду он је као потпис умјетников.

Лијево од Исаије Ђака и мало унапријед, на уморноме коњу јаше забринута жена, по свој прилици жена каквог вијенијег Србина. Она држи у крилу нето-годишњег синчића, и забринутим погледом гледа преда се. (Израз дјетињега лица није потпуно дјетињаст и чини нам се, да је ручица, спрам онолике главе, мала.) Торбе и бакарно посуђе, натоварено на коњу, израђено је уз велико разумјевање декоративног сликарства. Врло је лијеп тип онога дечка, што придржава вођице Патријарова коња.

Витешким држањем и јуначким поносом, десно, подалеко од Патријарха, јаше, на челу војске, храбри Монастирлија. На његову одјелу, нарочито на сјајним токама, истиче се изванредна лакоћа технике умјетникове при малању метала. (Монастирлијин бељац могао је више живости имати, како не би чинио онај прилично дрвенасти утисак на гледаоца.) Шума од копаља и маса војске у тачној перспективи види се са Монастирлијом. То је још један доказ, да не долази бијесна, преплашена, неорганизована руља, већ храбри народ. Лијево од жене на коњу, у углу слике, стадо је оваца. За њима је маса волујских кола, пуна ствари, дјеце, жена и стараца, а средовјечни снажни људи пјешаче крај њих. (Израда оваца врло је слаба, да нам чак изгледа, да је тај дио слике недовршен. Ради армоничкога контраста оно бијело једино јаре, треба да је ма које друге боје).

Иначе, перспектива и „штимунг“ истичу на први поглед цјелину слике, а то је главно и први услов за сваку слику. Слика је рађена декоративно: она је првјенац умјетника не само с погледом на жанр, мотив и величину, већ и због самога начина израде. Техника је пастозна, жива, уз то лака, те нам на први поглед истиче велико таленат нашега умјетника. Цртеж је на њој без икакве замјерке, а то је оно, што крунише радове Паје Јовановића. Пред сјајем златне медаље ма које свјетске изложбе она не би поблиједила, јер је достојна таквога одличија.

Да не заборавимо једну важну напомену: положај слике у трапезарији врло је рђав; свјетлост долази са стране, а за овако велике слике она треба и мора да долази одозго. —

Са засићеним патријотским и естетичним осјећајима ми смо се удаљили од слике, да је увијек у живоме створимо са свом њеном узвишеном умјетничком љепотом.

*

Ми смо на крају наше реценсије са мислима на главнога покретача ове остварене лијепе идеје. Са дубоким поштовањем помињемо име покретача — Његову Светост Господина Патријара Георгија Бранковића. Његова патријотка заузимљивос и српска енергија, као и љубав према књижевности и умјетности ствара у Карловцима мали Августовски вијек. Он потпомаже и протежира српску архитетектуру, српско сликарство, српску скулптуру — српску просвјету у тако широком обиму, као ни један досад на његову мјесту; он потпомаже — Србина.

Под управом патријарха Георгија Бранковића диже Србин неимар Владимир Николић сјајне дворе, да у њима резидује Српски Патријарх, дворе достојне тога још јединога највећега и у истину великога преставника историјског госпоства српског и достојанства у овој евден широкој монархији. На његов позив слика Србин сликар Урош Предић иконе у црквици дворској. По његовој наруџбини ради Србин вајар Петар Убавкић статује блаженопокојнога великога Митрополита Стратимировића и достојна му прејемника Патријарха Георгија Бранковића, да украсе сјајну престону дворану патријарашких дворова. На његову иницијативу сво први умјетник Србин сликар Паја Јовановић ствара слику, каквој нема равне ни по величини ни по умјетности у свом Српству. На ријеч Патријарха Георгија Бранковића постаје у Карловцима Српска Манастирска Штампарија, у којој је едмах у први мах, за годину дана, штампано књига саразмјерно више него у ком досад већем центру књижевности српске у овој Митрополији. И из те штампарије излазе у Српство три српска листа: службени лист Карловачке Митрополије српске Српски Сион, на красни педагошки мјесечник Нови Васпитач, и једини српски белетристички лист у овој монархији Бранково Коло. Жртвама Патријарха Георгија Бранковића подићи ће се, надјмо се ускоро, и зграда за семинар слушалаца Богословије, која ће зграда, без сумње, поред сјајних дворова патријаршијских и дивне палате гимназијске, бити трећи украс неимарске умјетности на пространој пијаци убавих Карловаца, (дје би имао да се дигне и споменик Митрополиту Стратимировићу и пјеснику Бранку).

Таквим путем постаће Карловци достојним сједиштем Српског Патријарха, гдје је стожер нашег црквеног автономног живота српског православног у Карловачкој Митрополији.

Скромни Карловци, много вам и веће српско мјесто може позавидјети на тој одличној части!

Из „Бранкова Кола.“

и го половину свога високога позива достојно испунио...

Данас су сви погледи, погледи цијеле Јевропе, упрти у Кијево. Младога рускога Цара је, ван сваке сумње, овај губитак тако одличнога, умнога и вјештога савјетника, задесио у врло мучном и озбиљном тренутку. Он је на путу, тек отпочетом, а прилике јевропске су и одвише озбиљне. Замјена мора бити брза. За промишљање нема се времена много, а положај не допушта дужи провизоријум, који је и у обично вријеме незгодан! Али, на срећу, у таким земљама као што је Русија, на замјене се мисли још раније, те ће поред све незгодности тренутка, промјена ићи, свакојако, без већих тешкоћа.

Питање о личности вође руске спољне политике данас је, може се без претјеривања рећи, питање не само руско, већ јевропско; јевропско у том смислу, што нема скоро државе у Јевропи, која у том не гледа велику важност и за себе. То је најбољи доказ данашњега угледа и моћи велике руске империје. Петроград је замјенио Берлин. Данас се на Неви конци држе све јевропске политике. Данас Петроград говори прву ријеч. Данас он ријешава о рату и миру. Данас он стоји на челу политике јевропске.

И кнез Лобанов има златних непоречних заслуга за овај садашњи положај своје велике отаџбине.

Кнез Алексије Борисовић Лабанов-Ростовски рођен је 18-ог декембра 1825 године, управо неколико дана доцније послје ступања на престо цара Николе I. и тако званог декембарског устанка петроградског гарнизона, дочекао је дакле 71 годину свога живота. Отац му бјеше заслужни руски ђенарал, који се храбро борио 1812 године против Наполеона I. и инвазије Француске, бранећи свету Москву.

Пошто је у години 1844 свршио у Петрограду Александров Лицеј, тек у 19 години, ступио је у министарство иностраних дјела, гдје је обратио на се пажњу државног канцелара, грофа Неселроде, који га у години 1850 именује за првог секретара руског посланства у Берлину. Године 1855. када су одношаји са Турском постали запети, буде постављен за посланичког савјетника у Цариграду, у ком је положају остао до год. 1859. Због ванредних заслуга у Кримском рату, буде постављен за руског заступника на Златном Рогу. Године 1863 мораде се кнез Лабанов одрећи дипломатске службе и отићи у Ницу, гдје је остао до године 1866. Година 1866 била је година слободоумних реформа Александра II, цара ослободиоца. Поред Миљутина, Самјатнина, Стојановског, Уковског и Арзимовића имао је кнез Лабанов на препорођају Русије знатног учешћа. Године 1867 постане намјесник од Орења. Ту је заступао интересе ослобођених сељака са искреношћу коју је руска штампа отворено хвалила. Он се борио и за проширење права руске штампе, и за автономију руских вароши. Руска штампа бјеше добила новог живота, и новог полета, што је било дјело кнеза Лобанова.

Када је у години 1878. Кнез Лабанов наименован за руског посланика у Цариграду, сви су жалили у Русији, јер су се надали, да ће он постати министар унутрашњих дјела. У Цариграду остао је као посланик само годину дана, а за тим буде наименован за посланика у Лондону, гдје је остао до године 1882. а за тим буде примјештен у Беч. Пуних тринајест година остао је Лабанов на бечком двору као руски посланик, гдје је стекао великих пријатеља и лијепог гласа.

Ступањем на престо цара Николе II., и када је руски посланик на берлинском двору, гроф Шувалов постао намјесник од Варшаве, буде кнез Лабанов премјештен на његово мјесто за посланика у Берлину; он је нерадо замјенуо Беч са Берлином, али у исто доба умре министар спољних послова Гирс, и на особиту препоруку царице матере, буде он наименован за послѣдника Гирсовог. Указ којим је цар Никола II. наименовао кнеза Лабанова 15. маја 1895. год. за министра спољних послова, био је састављен врло ласкавим ријечима. Међу осталим рекао је Цар: „Освједочен сам, да ћу у вама наћи сарадника, изображеног и одданог, који је потпуно спреман да продужи нашу миротљубиву и отворену политику.“ И том је програму остао кнез Лобанов вјеран до своје смрти.

ЈЕРМЕНСКЕ СМУТЊЕ У ЦАРИГРАДУ.

»Цариградски Гласник« доноси сљедеће званично саопштење од 15 августа:

Докле, под високом заштитом Његовог Царског Величанства Султана, Његови поданици свију редова, који уживају у сваком погледу благостање и правду, гледају свуда своје послове, неке личности без дозволе јерменске општине, а у своме личном интересу и шта више на штету својих сународника, дозволили су од неко доба себи да греде опасним путем. То Њихово понашање принудило је такође други дио поштених чланова јерменске општине, да тражи, да се строго казне злочинци ове врсте, који чине кривична дјела. Ови несрећници, вични овим злочинствима, ма да су били кажњавани више пута, нијесу се научили памети. Тако, на примјер, јуче, у сриједу неки јерменски злочинци ушли су, под изговором на посао, било један по један, било по двојица у зграде царско отоманске Банке у Галати и изненадно изазвали су неред. Међу тим власти, обавјештене раније, образовале су војничке патроле, као и полицајске и жандармске, које су одмах отишле на лице мјеста. Патроле су намјештане тако исто и свуда по вароши. Изгредници, који су ушли у Банку, изгнати су из ње; свака могућност да се шире переди такође је отклоњена свуда и ред је установљен.

Изгредници су похватани и предати суду.

*

У петак, 16 августа, изишло је ово званично саопштење:

Јуче, неки несвјесни јермени, пошто су покушали да учине злочинства по разним крајевима престонице, истовремено и јавно, царска влада одмах је предузела одлучне мјере да очува јавни поредак. Већина криваца кажњена је и становништво се умирило; војене патроле, као и жандармске, установљене су свуда по престоници и по предграђима, које су потпуно обезбједиле спокојство. Према томе, дакле, сваки становник треба да гледа своје послове, јер само влада има права да хвата и кажњава разбојнике и злотворе, и нико не смије да присвоји себи ово право. Према томе сви они, на било коме сталежу они припадали, који буду себи дозволили да чине на своју главу у погледу ствари, које зависе од владе, т. ј. ако лица која припадају једном сталежу, буду нападала и гањала лица, која припадају другом друштвеном сталежу, она ће бити одмах уапшена и по најстрожијим законским налозима кажњена.

Сагласне наредбе издате су војним официрима и жандармским у смислу, да одмах хапсе сваког онога, који би се понашао противно овим наредбама и да се употријеби сила противу оних, који би се показали непослушни или се опирали наредбама, на било којој вјери или народности они припадали. Сваки дакле, треба да пази да се не влада противно означеним наредбама и да гледа на своју трговину и своје индустрије.

*

Заступник јерменског патријарха упутио је ово писмо Њ. Вис. Вел. Везиру:

Од неко доба злочинци, за које се мисли да припадају јерменском бунтовничком комитету, чине тамо-'вамо злочинства, а нарочито у Цариграду; они су прекјуче, у сриједу, у неким крајевима престонице починили злочинства у циљу да изазову буну. Једна гомила ових личности ударили су у сриједу на Отоманску Банку и убили су официра, војнике и друге невине особе, које су чувале овај завод; они су такође починили, на највећу жалост и ужас свију, најстрашнија злочинства. Међу тим, под моћном заштитом Њ. Ц. В. Султана, та су злочинства предупређена без да се наруши спокојство.

Разумије се, да бунтовничко удружење, због свога држања, својих начела и злочина која чини, прима на себе велику одговорност пред законом у погледу општега права, државе и светих права царске владе и да такви поступци заслужују најстрожију казну. Ако те личности мисле да раде у име јерменске општине, ова, која зна потпуно своју свету дужност вјерности, коју дугује Господару, одбија у име вјере, у име народа, у име савјести и у име најсветијих осјећаја те смјерове. Ова зла дјела сваки осуђује јер нероди и смутње, које су ти злочинци изазвали, могу на очима мусулмана и других друштвених сталежа, да створе, као што је то доказано многобројним примјерима, изнимно стање, те да из тога произађу жалосни догађаји. Ми хоћемо, дакле, да злочинци, чија су недјела ужасна, који су похватани, да они буду сви, без икаквог одлагања, кажњени, као што смо горе нагласили, у смислу потпуне строгости, како заслужују њихова злочинства. Тим ће се путем вјерна јерменска општина спасти сваке ђаге и сваког стида пред цијелим мусулманским и хришћанским становништвом; она ће остати у љубави са својом браћом мусулманима, са којима живи у пуној слози ево су већ шест стотина година и доказаће своју вјечиту привржености и непомичну вјерност према царској влади и према светој личности Њ. Ц. Велич. Султана.

На послѣтку да би се са лица јерменске општине спрала свака ђага, и да би се са овом истином упознало све становништво Царевине, ми желимо, да се ова молба, коју ми подносимо у име наше општине, званично објави, те да њену садржину обазна све становништво Царевине; да захтјеви, које износимо, буду потпуно примљени и да у том смислу буду одмах и одлучно одаслата саопштења валијама по областима. Ми додајемо, ми, чланови вишег садањег савјета, у патријаршији, у име јерменске општине, да смо с наше стране ријешили да предузмемо, у име Исуса, по свима јерменским црквама у Царевини, мјере, противу тих злочинаца достојних презрења.

Књижевност, умјетност и просвјета

Стеван Лазић.

Директор карловачке гимназије.

Прије кратког времена стављен је на сопствену молбу г. Стеван Лазић директор карловачке гимназије у стање мира, а с њиме је завршен добар један одсјек историје карловачке гимназије, која је толико учених и знатних људи српском народу дала, као мало који средњи завод на далеко и на широко.

Ово неколико реди о Стевану Лазићу нити ће бити биографија, нити оцјена његовог рада. За једно и друго требаће више времена, него што сам ја на ове редове потрошио. Без сумње, да ће се у многом броју ученика наћи један биограф, и ако за сада није потреба биографију писати. Жеља многобројних ученика г. директора Лазића може бити само та, да га Бог још дуго поживи и да му прилика буде дата, да се послѣ толико дуге работе ваљано одмори. Сви се ми мучимо да старост procul a negotis, како Хорац лијепо вели, проживимо. А то и ја г. Стевану Лазићу желим.

Стеван Лазић је једна од најмаркантнијих појава у историји карловачке гимназије. Само је у дугом броју професора маркантнији и оригиналнији Јован Пантелић претеча у управи или предник Стевана Лазића. Колико ја памтим другога конкурента, сада умировљени директор нема. Обојица су били директори, обојица Латини. Јован Пантелић био је познавалац и тумач Симе Милутиновића Сарајлије, Стеван Лазић тумач и преводилац Хорација. У једном су били близанци: обојица су били или јесу српски пјесници, праве и оригиналне пјесничке природе али са једном и заједничком маном: да нијесу нити рекламе правили, нити своје пјесме у посебним отисцима штампали нити се разметали. Но историја књижевности када се једном опширно и темељно буде писала, неће их заборавити.

Јован Пантелић је син скромне свештеничке обитељи из Огара у Сријему. Стеван Лазић карловачки је патрићанин. Знаменити отац његов Григорије Лазић, и зајевао је себи и као професор и као књижевник и као научењак мјесто у ученој српској јерархији карловачкој и српској. Љепота српског језика његовог, знаменита је за доба у коме је он писао, и упада у толико већма у очи, што већина његових савременика нити познаје народни језик нити умије да се нађе у њему. Григорије Лазић пише чисто, скоро као Вук Караџић, и пробија у калуђерским Карловцима пут новијег доба.

Стеван Лазић пође трагом свог ваљаног оца. Његов превод Хорација при свима манама које су нам познате није бољим замијењен. А ко познаје Квинта Хорација Флака, мора се дивити пјеву и клањати преводиоцу. Хорације није фалерско црно а преводилац своје бијело са Караша, а обојица нам сладе римско књижевно доба, па према коме су данашња наша времена блиједа и увела.

Стевана Лазића слушати тумачење ода Хорација, говора Марка Тулија Цицерона и Корнелија Тацита историје и анале, била је права сласт. За љубиваце, који не марише граматику и синтаксу, наравно да бијаше све досадно. Гимназија није била само зато, да се слуша шта професор говори, него и да се чује шта је ђак научио. А љубиваце Стеван Лазић није трпио. Кога није предмет занимао није могао на наклоност учитеља рачунати.

Као тумач Хорација, Вергилија, Цицерона и Тацита био је Стеван Лазић ванредан, и читав низ данашњих адвоката, професора, медицинара и свештеника сјећа се његових строго стварних али и по све занимљивих предавања. Кад сам 1890. г. у Риму на форуму и Капитолу био, сјетио сам се његових предавања и тумачења о форуму и живо сам пред очима имао догађаје које је Тацит у својим историјама и аналима описао. Не могох заборавити догађаје које је Тацит описао у историји Галбе, Отона и Вителија, а који се свршише уласком лукавог Веспазијана у Рим. Све нам је пак то тумачио Стеван Лазић, коме, као и Др. Милану Димитријевићу, имам сафалити ону наклоност коју и данас према римској историји и његовој књижевности очувах.

Јован Пантелић, Стеван Лазић, Лука Зима, Др. Милан Димитријевић, Јован Живановић и Васа Вујић, били су у седамдесетим годинама група карловачких професора каквих је мало гдје било. То није била школска и школастичка педантерија, од које те је страх био; од које си се бојао јер је давала рђаве класификације. Није се ту пазило дали имаш добру меморију и јеси ли ђаво који жели да као добар ђак важи. Као оно у древној Атини, пошло се је овдје за тим, да се класично доба представи у правој својој боји, и да се ђаку учење ослади. У старој и ниској Стратимировићевој и Сабовљевој гимназији предавало се је као и у гимназијама Платона, Протагоре и софиста у Атини, без особитог обзира јесили врло добар, добар или слаб ђак. Свакоме и онако није Бог подијелио бистрину ума да разумије Тацита, Цицерона и друге велике Римљане. Ово доба биће да је најљепше у историји карловачке гимназије као и то да је она на врхунцу свога угледа била. Стара и ниска зграда томе није ништа сметала. Број њених ђака који су се у данашњој генерацији на знатан ступањ подигли, најбољи је доказ, да је карловачка гимназија знала људе не само за матуру него и за живот одњеговати. А то је њена главна задаћа била.

Од кад сам гимназију свршио има двадесет и двије године. Од оног доба много се је што шта збило. Са позорнице њене сишли су Јован Пантелић, Милан Димитријевић и Лука Зима. Сада и Стеван Лазић оде у мир. Нове и добре силе настављају рад ових заслужних учитеља српских. Али ми се чини — а овде можда претрјерујем — да је једна генерација нестала, која нам толико ули љубав према класичној знаности и напоји нас жаром за наше народне, данас толико забатаљене и застале народне ствари.

У тој групи вриједних учитеља остаће стално име Стевана Лазића. Већ три генерације та породица Лазића даје карловачкој гимназији професоре, појава, која се ни на старим талијанским ни старим њемачким гимназијама није често понављала. За Гаврила Макса славног њемачког сликара, који данас у Монакову живи, зна се да има два сина, који су се оба сликарству одали. Ова појава сматра се као ријетка и чудновата. Штајерски пјесник Росегер има сина, који као и отац пјесме пјева и приповијетке пише. Када га једном упиташе што му је син и чиме се бави, одврати он: „Пише пјесме као и ја. То вам је читава невоља кад и отац и син пјесме пјевају. Ако је син као отац добар, онда се каже, да је оцу конкурент; ако је бољи, онда се каже, да је отац излишан; а ако је гори онда се каже да је син излишан“..... Код Стевана и старог Григорија Лазића, оца и сина, не може се то рећи, нити правило конкуренције употребити. Обојица су у свом жанру српској просвјети и књижевности у једној мјери допринијели. Желити би било, да и син Стевана Лазића остане на стази којом њаху и Григорије и Стеван Лазић.

Но овом приликом доста. Ја нити сам биограф Стевана Лазића, нити имам намјеру о њему више писати. То је задаћа каснијих времена. Код умировљења његовог дужан сам био у име многобројних ученика његових маркирати рад његов буктињом овом, запаљеном на ватри благодарности и пијетета према свом старом и заслужном учитељу нашем, који ученицима својим броји угледне људе од Цетиња до Будима или „од Будима даж до Чарне Горе!“

Из зем. „Новог времена.“

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ.

Цетиње. 30 августа.

(**С Двора.**) Његова Свјетлост Књажевић Мирко јучер је кренуо пут Беча, да консултира љекаре, послије болести, од које се сада опоравља. Са Његовом Свјетлости кренуле су Њезино Високанство Књагиња Милена и Њезина Свјетлост Књагињица Ана. У њиховој пратњи налазе се г. М. Поповић адјутант Његовог Високанства Господара, г. др. Калуђеровић и г. проф. Пиге. Његово Величанство Цар Франц Јосиф ставио је Њезином Високанству на расположење свој јахт „Фантазију,“ на ком су из Котора кренули Високи Путници. Г. војвода Гавро Вуковић, наш министар иностранијех дјела, одпратио је Њезино Високанство до Котора.

— Из Мљетка стижу једнако најнеповољније вијести о току болести Њезине Свјетлости Књагињице Ане Данилове, које вијести муте фамилијарну радост свијех дана Владајућег Дома. Особито Његово Високанство Господар, који Њезину Свјетлост љуби као рођену и једину сестру, јако је забринут. Висока болесница једнако се нада, да ће пребољети, и кад јој је Његово Високанство Господар, писао, да Њезино Високанство Књагиња Милена жели, да је походи, одговорила је да се не труди, да ће она брзо на Цетиње доћи. Ипак на повратку из Беча, Њезино Високанство намјерава да сврне у Мљетке, ако не наступи што непредвиђено.

(**Личне вијести.**) Овијех дана бавио се на Цетињу херсонски гувернер Веселков са бароном Медемом, који су имали част да буду примљени од Њ. В. Господара у приватној аудијенцији; па су у вечер били позвани на обед у Двор. С Цетиња су одили до Подгорице у пратњи г. Ровинског; одакле су се вратили преко Плавнице и Скадарског језера на дворском параброди̂ву, који им је био стављен на расположење. Данас су отпутовали натраг преко Котора. — Г. Депре са госпођом отпутовао је на Дурмитор, а г. Кенеди са госпођом, у друштву бар. Гуденуса, преко Пиве у Сарајево. — Баварски министар-пресједник г. Крајлсхајм са шћерком био је два дана на Цетињу, и имао је част да буде примљен од Њ. В. Господара у приватној аудијенцији. — Г. Јован Сундечић, послије двомјесечног бављења у нашој средини, отпутовао је јучер у Котор. — Г. Стеван Даскашев, познати српски оперски пјевач, приспио је данас на Цетиње.

(**Италијански гости.**) У понедјелник стигла је на Цетиње друга чета одушевљенијех италијанаца, да се поклоне својој будућој Краљици, и да виде Цетиње. Било их их је из свију крајева Италије, и из сваког сталежа. Крепули су из Барија, па тек кад су дошли у Котор стали су тражити кола. Тако је цијела половина остала у Котору са музичкијем друштвом од мандолина. Остали су стизали до касно у вечер. Један старац од преко шездесет година дошао је пјешке. У вечер им је општина приредила вечеру у општинској башти, на којој је прву здравицу подигао италијански г. Јован Сундечић Њиховијем Величанствима Краљу Умберту и Краљици Маргерити, и Високијем вјереницима, иза које је слиједио читав ред патриотскијех здравица с једне и с друге стране; од нашијех су напијали г. Јово Дреч, српски, а г. П. Перовић, италијански. За вријеме вечере свирала је војена музика. С трпезе се пошло с музиком пред Двор, кличући: живјела Црна Гора, живјела Италија, живио Књаз Никола, живјела Књагињица Јелена. Једна депутација гости, која је поднијела поклонство од стране свију, била је престављена Њиховијем Височанствима од г. Маркиза Кастелбјанка, па су за тијем по жељи Њиховијех Височанстава и остали приступили. Сјутри дан зором повратили су се у Котор.

— Вечерас је стигло до 70 Италијанаца из Бриндизија са музиком и красном заставом „Демократског Друштва.“ Међу њима су пресједник општине Бриндиске г. Пио Гвадалупи са неколико адвоката, љекара и проф. Покретачком одбору је предсједник Кав. Сјера Антонио. У $9^1/_2$ сати дошли су пред Двор са заставом и с музиком. Пред Двором је свирала наша војена музика италијанску химну, а италијанска црногорску на измјену. Многобројно грађанство било је заузело сву пјацу испред Двора. Италијански гости били су примљени у Двор, и престављени Њиховијем Височанствима г. маркизом Кастелбјанком. Њезином Височанству Књагињици Јелени подијели су колосалну киту цвијећа. Кад су изашли из Двора слиједиле ту најодушевљеније овације, којијема није било краја. Њезино Височанство Књагињица Јелена излазила је поново на балкон. Иза тога је слиједила вечера у великој гостионици, а двије музике на измјену свирају. Сјутра у јутро рано гости се враћају у Котор.

(**Бечки клуб туриста.**) Исти дан, кад су италијански гости стизали из Котора на Цетиње, стигли су и чланови клуба туриста из Беча, али су они унапријед били наредили и кола и конак; па су се сјутри дан послије ручка натраг вратили.

ТЕЛЕГРАМИ „БЕЧКОГ КОР. БИРА“.

ВАРШАВА, 24 августа. — Стање здравља гроф Шувалова осјетљиво се побољшало.

ЂЕНОВА, 24 августа. — На банкету конгреса алпиниста свирала се црногорска химна, уз најодушевљеније овације високијем вјереницима.

КИЈЕВ. 24 августа. Руска Величанства крепула су пут Бреславе уз најодушевљеније овације.

КАНЕА, 24 августа. — Народна скупштина у споразуму са вођама устанкијем примила је царску праду. Мухамеданци су држали састанак, па ком су протестирали противу праде.

БРЕСЛАВА, 25 августа — Руска Величанства приспјеше, дочекани на колодвору од Њемачкијех Величанстава, уз највише овације становништва. Били су заједно на сјајној војничкој смотри. Цар Никола је посјетио Књаза Хохенлоа. Измијењене су посјете између Шишкина и Књаза Хохенлоа. На обједу је Цар Вилхелм напио рускијем Величанствима, захваљујући од стране свега народа на посјети, нагласивши традиционално пријатељство, којега одушевљава према Цару Николи, као покровитељу мира. На овој топлој здравици Цар Никола је одговорио, да је надахнут истијем осјећајима традиционa, и пио је у здравље Цара и Царице Њемачке. Цар Вилхелм је наименовао Цара Николу ala suite њемачког бродовља. Са рускијем Величанствима дошла је и њихова шћерка Олга.

ЦАРИГРАД, 25 августа. — Град је миран. Крићани су примили у цјелости концесије. Устанци су положили оружје.

АТИНА, 26 августа. — Краљ је крепуо преко Фјуме у Капенаген.

БРЕСЛАВА, 26 августа. — Цар Никола примио је књаза Хохенлоа у аудијенцији, која је трајала читав сат. Цар је обдарио књаза Хохенлоа Андријевскијем редом, Маршала Александра невскијем у брилантима, Цар Вилхелм је обдарио Шишкина Црнијем орлом првог степена. Тврди се да су руски и њемачки државници утврдили споразум у свијем питањима.

БРЕСЛАВА, 27 августа. — Величанства руска и њеначка били су на мановре. У вечер су Величанства руска крепула послије најсрдачнијег опроштаја са Величанствима њемачкијем, уз најодушевљеније овације неизбројног мноштва народа.

ЛОНДОН, 27 августа. — Засједање крићанске скупштине је затворено, пошто је закључено, да се учини зајам од 100000 лира за накнаду пострадалијем сељацима, и да се образује полиција од 400 иностранаца.

БРЕСЛАВА, 28 августа. — Цар Вилхелм је напио петом корпусу, изразивши му задовољство, што је показао своју ваљаност Цару Николи, шефу најмоћније војске, нагласивши, да је Цар Никола у потпуном споразуму с њим.

КИЛ, 28 августа. — Руска Величанства приспјела дочекани престолонасљедником и Принцем Хенриком. Бродовље је на мановрама истакло царску руску заставу. Величанства су крепула уз највеће овације на „Поларној Звијезди“ пут Копенагена.

РИМ, 28 августа. По листовима, ратни министар наредио је велику војничку смотру приликом женидбе Принца Напуљског.

КОПЕНАГЕН, 29 августа. — Руска Величанства приспјеше дочекани краљевском породицом, уз најодушевљеније клицање народа.

АТИНА, 29 августа. — Официри, који су се повратили са Крита, били су ухапшени.

ПАРИЗ, 30 августа. — Јаки циклон прешао је преко Париза и учинио велике штете.

АТИНА, 30 августа. — Вијести с Крита долазе повољне. Инглеско бродовље оставило је Фалерску луку.

ЈАВНА ЗАХВАЛА!

Наш нигда незаборављени отац односно брат и стриц **РАДЕ** на кон двадесет дневног боловања а у 62-ој години свога живота пресели се у вјечност 5-ог ов. мјесеца. Глас о његовој смрти брзо се разнио у Црнце и остале Пипере као и у Мартиниће. Колико је глас поштовања уживао покојник не само као војнички четни барјактар него као и племеник виђет се могло и по томе, што је на глас о његовој смрти 5 ов. м. приликом погреба 6-ог истог мј. поврвио силан свијет, да снама ожалошћенима лично учествују у жалости. Да смо до дна душе потресени жалошћу са смрћу нашег доброг оца односно брата и стрица — нема збора, али да присуство толиког броја наших пријатеља, познаника и племеника у овој жалости нам у пола тугу ублажише, нама збора.

Међу толиким бројем участника, не могу пропустити, а да овим јавним путем особито не захвалим личним участника ма при погребу пок. Рада, а то: баталеонском барјактару г. Јову Пулевићу који присуствова пратњи покојниковој а с друштвом малог броја у ратној 1862 год. улетио у голини Турака под манастир Ћелијом, само да избави данас већ упокојеног Рада између њих, официру Лазару Перову и официру Бошку Лалићу, који са својијем четама дођоше и попратише покојника до вјечне куће; а тако особиту захвалу чиним г. ком. и сердару Башу Божовићу који се потрудио доћи са Стијене и лично учествовати у нашој жалости, а тако захваљујем официру Ј. Бешићу са Стијењанима, официру Ђорђији Радовићу, Мићи Радовићу и Миловану Радовићу са Мартинићима, који се сви потрудише доћи и присуствовати у пратњи покојниковој до његове вјечне куће.

На исти начин захваљујем и свој господи, браћи, пријатељима и познаницима, који нам брзојавно и писмено учествоваше у нашој жалости, не могући лично.

У име све породице.

Црнци, 12 августа 1896 год.

Ожалошћени:

син, барјактар **Јовета Ћетковић.**

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ

Кобна смрт мојега брата Јова, која је дубоко ожалостила, како мене тако и његову пресиромашну фамилију — нашла је брацког саучешћа код цијењеног грађанства подгоричког, те је остатке покојника 28. Августа уз пратњу свештенства и ученика основне школе до вјечне куће свечано попратили и сахранили га у гробљу варошком; на чему се свијема пријатељима, знанцима и грађанству подгоричком изјављује најсрдачнија благодарност.

Подгорица, 29. Августа 1896.

Ожалошћени:

брат, **Зарија Радичевић** с породицом покојника.

Потписата фирма чини на знање својим поштованим муштеријама и другим, да не припознаје ништа, да који мојим слугама исплаћује новцима, без што неби он нарочито био овлашћен за наплаћивање.

Осим тога чини на знање цијелом поштованом грађанству, да потписата фирма неће одговарати ни за какви дуг који би учињели моје подчињене слуге па своје или па наше име, пошто је потписата фирма у стању да у свако вријеме исплаћује своје потребе у готовом новцу.

Подгорица, 8 августа 1896.

The anglo-montenegrin trading Co., Ltd

EMIL HAMMER

direktor.

Štedljiva gazdarico! Vi trebate od prave Franck-ove-kave „samo na polovinu toliko“ koliko od druge primjese (surogata) pa dobivate ipak — mnogo jaču — kavu!

Uzmite dakle samo polovicu poredje, da vam kava nebude prejaka (ili gorka).

Za crnu Kavu: sa 4 Kašike zrnene - 1 Kašika Franck-ove Kave.
„ bijelu „ „ 3 „ „ - 1 „ Franck-ove „

Ova Izdašnost zaista je prava „Štedljivost!“

Уредник: Др. Л. Томановић. Издавалац: Државна Штампарија. У књаж. срп. државној штампарији.